

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE
Familjeterapeuterna Korsvägen AB

Skapandet av samhörighetskänsla i familjehemmet - Narrativ handledning

“Att se någon kan alla göra men att göra det på riktigt, det krävs viss förförståelse”

Av Jeanette Mudifaj & Åsa Andersson

Examinator Ingrid Höjer, Monica Möllerstrand, Ulla Westling Missios
Fortbildning för familjehemssekreterare med fokus på handledning av familjehem
Vt-2017
Institutionen för Socialt arbete
Göteborgs universitet
QAU 2

Innehållsförteckning

SKAPANDET AV SAMHÖRIGHETSKÄNSLA I FAMILJEHEMMET -	1
NARRATIV HANDLEDNING.....	1
“ATT SE NÅGON KAN ALLA GÖRA MEN ATT GÖRA DET PÅ RIKTIGT, DET KRÄVS VISS FÖRFÖRSTÅELSE”	1
INLEDNING.....	1
SYFTE	2
FRÅGESTÄLLNING	3
TEORETISKA PERSPEKTIV.....	4
NARRATIVT FÖRHÅLLNINGSSÄTT	4
CENTRALA BEGREPP INOM DET NARRATIVA	5
MENTALISERING.....	5
ANKNYTNINGSTEORI	7
METOD	8
URVAL.....	9
ETISKA ÖVERVÄGANDEN.....	10
GENOMFÖRANDET	10
MOAS BERÄTTELSE	13
DEN UTVIDGADE BERÄTTELSEN FRÅN VITTNENA	15
MOAS REFLEKTION PÅ FAMILJEHEMMENS BERÄTTELSER	18
GEMENSAMMA REFLEKTIONER	19
ANALYS.....	20
NARRATIV ANALYS	20
SLUTSATS OCH DISKUSSION.....	22
VÅRT EGET LÄRANDE	25
REFERENSLISTA	27
BILAGA 1 - INBJUDAN TILL GRUPPTRÄFF VITTNENA	28
BILAGA 2 - INBJUDAN TILL GRUPPTRÄFF DEN UNGA VUXNA.....	29

Inledning

Då vi läste artikeln av Ian Sinclair och Kate Wilsons inför en presentation i handledarutbildning för familjehemssekreterare väcktes vår nyfikenhet om att fördjupa vår kunskap kring temat om hur vi som familjehemssekreterare kan påverka utgången av att en placering lyckas? Sinclair och Wilsons undersökning behandlar engelska förhållanden.¹ Fosterföräldrar, barnsekreterare och familjehemssekreterare har intervjuats rörande 495 barn som följts i 14 månader och 150 barn över 5 år som har fått svara på frågeformulär. Effektivitet i familjehemsvård mäts ofta i objektiva kvantitativa termer där stabilitet i placeringen, att man undvikit sammanbrott och att barnen klarar sin skolgång och så vidare, är det som räknas. Detta är viktigt men säger ingenting om hur barnets, familjehemmets eller föräldrarnas subjektiva tillfredställelse ser ut.

Enligt Sinclair/Wilsons artikel är en lyckad placering om fosterföräldrar, barnsekreterare och familjehemssekreterare anser att det är en god placering ur barnets synvinkel. De pekar på ett antal variabler som har stor eller avgörande betydelse för en lyckad placering. Bland annat lyfter de fram tre matchnings-faktorer. För det första när barnet känner sig nära familjerna är de mer nöjda. Andra faktorn är att familjehemmet är varma, kärleksfulla, uppmuntrande och att de ser och accepterar barnet. Samt den tredje faktorn som innebär en god interaktion mellan familjehemmet och barnet. I undersökningen betonades att det är det som är avgörande för hur resultatet av placeringen blir. Det första mötet är oerhört viktig och undersökningen visar att om familjehemmet möter barnet utifrån dennes perspektiv, lyssnar på barnets synpunkter och visar förståelse förhindrar det att negativa spiraler skapas.

Med utgångspunkt från forskningen väcktes våra tankar om att det är en stor och viktigt uppgift för familjehemmet att få till ett fungerande samspel och en känslomässig anknytning till barnet, för att de tillsammans ska känna sig som en enhet, då det är en avgörande del i en hållbar placering. Genom att lyckas med det kan det bidra till att barnet i den sociala samvaron bygger en identitet och trygghet som skapar färdigheter och förmågor att klara vuxenlivet.

¹ British Journal of Social Work (2003) Matches and Mismatches : *The Contribution of Carers and Children to the Success of Foster Placements* - Ian Sinclair och Kate Wilson

Vi bestämde oss för att närmare titta på vad det är som behövs för att våra familjehemsplacerade ungdomar ska känna tillhörighet med familjehemsföräldrarna. Vad krävs av familjehemmen för att skapa en samhörighetskänsla? Och vad krävs av oss som handledare att hjälpa till i processen? Vårt arbete som familjehemssekreterare går ut på att så långt som möjligt stödja familjehemmet till att ta till sig ett icke biologiskt barn och att göra barnet till sitt eget. Så vår uppgift som familjehemssekreterare är viktig i denna process! Men hur gör vi egentligen? Och har vi rätt fokus när vi handleder?

För att fördjupa hos i samhörighets temat var vi nyfikna på en specifik metod i vårt eget lärande syfte, en så kallad Outsider witness ceremoni. Hur kan vi som handledare använda livsberättelser som utgångspunkt i handledning med ett narrativt förhållningssätt? Vi hoppas på att fördjupa våra kunskaper och förstå redskapen inom det narrativa, som kan hjälpa oss att på ett naturligt sätt prata om känslor och relationer med familjehemmen.

Syfte

Vi har valt att ha en narrativ ansats i denna uppsats då vi ville lära oss mer av det förhållningssättet. Vi har i vårt arbete med familjehemmen ofta en mer expertroll och ett mer lösningsfokuserat perspektiv. Genom att använda en narrativ vinkel skulle vi få möjlighet att fördjupa vår kunskap i förståelse av de processer som uppstår i familjehemsplaceringar, då utgångspunkten i det narrativa förhållningssättet är att sätta ord på livsberättelser och genom dessa berättelser kan personen själva hitta "lösningen". Syftet i vårt lärande är därför att försöka ändra vår fokus från lösningsfokuserat arbete till ett mer narrativt fokuserat arbete för att familjehemmen ska hitta sina egna färdigheter och förmågor.

Ett annat syfte med uppsatsen är också att genom erfarenheter och kunskap från erfarna familjehem samt en erfaren vuxen, som tidigare varit placerad, beskriva, analysera och utveckla kunskapen kring hur familjehemmet kan utveckla sin förmåga att ta in känslor och upplevelser och hur vi kan handleda och stödja med fokus på skapandet av samhörighet.

Frågeställning

- Hur kan ett narrativt förhållningssätt vara en metod som bidrar till en bättre handledning med fokus på känslor, relationer och identitetsskapande?
- Hur kan vi som handledare hjälpa familjehemmet att öka sin förmåga att ta in barnets/ungdomens känslor och upplevelser för att därigenom skapa en samhörighetskänsla?

Teoretiska perspektiv

Narrativt förhållningssätt

Michael White (1948-2008) var från Australien och grundaren till narrativ teori. Grundidén är att den mänskliga identiteten skapas genom de berättelser vi själva har om oss och de berättelser som andra har om oss. Detta sker i det pågående flöde som består av vårt tal och våra relationer. Allt som sker, sker i ett sammanhang. Det narrativa utgår ifrån att människor ställs i centrum som experter på sina egna liv. Den gör åtskillnad mellan problem och människor och utgår från att människor har många färdigheter, värderingar, livsmål och förmågor som kan hjälpa dem att reducera problemens inflytande på deras liv.² Den narrativa terapeutrollen, enligt White, både kräver och ger energi. Det går inte att luta sig tillbaka och enbart följa dialogen och se hur det blir. Det är klienternas egna berättelser och de svar som kommer på terapeutens frågor som bestämmer riktningen på samtalet och den gemensamma utforskningen. Metoden uppmanar oss som handledare att hjälpa klienten att skapa en ”byggnadsställning” som klienten kan ha som stöd för att utforma sin alternativa, fylligare livsberättelse. Utmaningen för en terapeut ligger i att försöka få klienten att själv ta ställning till eventuella problembeskrivelser och byta alternativa berättelser tillsammans med klienten och länka dessa berättelser till andra människors berättelser. Narrativ terapi handlar alltså inte om insikt eller beaktelse i första hand. Utan narrativ praktik har fokus på den intentionella identiteten. Det är centralt att utgå ifrån vad personen vill vara och att det är den terapeuten lyssnar efter i personens berättelse.³

Vi har valt ut delar av det narrativa och kommer således inte försöka ge en heltäckande beskrivning av det narrativa förhållningssättet. Istället har vi valt att fördjupa delar som vi utifrån kursen var mer nyfikna på att göra nedslag i. Nedan väljer vi ut följande centrala begrepp som vi anser passar ihop med den metod vi valt.

² Morgan, Alice (2004) *Vad är narrativ terapi* Studentlitteratur

³ Hårtveit, Håkon/Jensen, Per (2002) *Familjen Plus en: en resa genom familjeterapiens praktik och idéer*. Stockholm Mareld

Centrala begrepp inom det narrativa

Berättelser - Vi är de berättelser vi berättar om oss själva. Människor berättar berättelser och ingen berättelse är den slutgiltiga berättelsen om sig själv. Vi berättar hela tiden berättelser om det vi upplever, har upplevt och vad vi tänker om framtiden.

Egenskaper som krävs av oss som handledare är att med nyfikenhet och öppenhet förhålla oss till berättelsen som är utgångspunkten. Vår uppgift som handledare är att sätta ord på färdigheter och förmågor hos familjehemmet för att utveckla deras berättelser om "vem vill jag vara".

Identitet - vi får vår identitet i social samvaro med andra människor men varje beskrivning av identitet innehåller en mängd berättelser som är bundna till vår historia och vår kultur. Man pratar om två olika identiteter, den intentionella "den jag vill vara" och den internaliserade "så är jag". I narrativ praktik har man fokus på den intentionella. Identitet utvecklas i berättelsen till den vill jag vara.

Icke-vetande position - som handledare utgår jag ifrån att jag inte sitter inne med "sanningen".⁴ Som handledare är jag nyfiken på den andres förståelsevärld. Varje människa har rätt till sin verklighet.

"Linking" - Vi finns i relationer. Att länka oss människor till varandra hjälper till att utveckla samhörighetskänsla. En känsla av att höra ihop.

Mentalisering

Engelske psykoanalytikern Peter Fonagy är mentaliseringsteorins viktigaste namn, han brukar definiera mentalisering som "holding mind in mind". Mentalisering innebär att vi reflekterar över våra egna och andras tankar och känslor. Mentaliseringsteorin bygger på det faktum att alla människor uppfattar verkligheten på olika sätt, eftersom de har olika erfarenheter, kunskaper och intressen.

Människor behöver en välutvecklad mentaliseringsförmåga för att kunna fungera tillsammans med andra. Det handlar om att vi måste förstå att andra människor har sina egna historier, perspektiv, tankar och känslor som förmodligen skiljer sig från dina.⁵

Det handlar också om empati, om att kunna använda sina egna erfarenheter och känslor för att leva sig in i andra människors situation och känna med dem. Mentaliseringsteorin har fört

⁴ Morgan, Alice (2004) *Vad är narrativ terapi* Studentlitteratur

⁵ Wallroth, Per (2016) 6:e uppl *Mentaliseringsboken* Spindulio Spaustuve

anknytningsforskningen ytterligare ett viktigt steg framåt genom att visa att det är föräldrarnas förmåga att mentalisera kring barnet som i sin tur skapar en trygg anknytning.⁶ Trygg anknytning och mentalisering hänger nära samman. Att ha kontakt med sina egna känslor och ta hjälp av sin mentaliseringsförmåga gör att man kan avgöra när och hur man kan låta sina handlingar styras av känslor.⁷

Vi kan alla tappa mentaliseringsförmågan när vi råkar ut för svårigheter. Den minskar när anknytningssystemet aktiveras, det vill säga när något händer som gör dig orolig eller ångestfylld.⁸ Mentaliseringsförmågan försvinner helt när försvarsbeteendesystemet aktiveras för då kopplas hjärnbarken bort och det blir omöjligt att mentalisera. Man hamnar då i psykisk ekvivalens som innebär att man förlorar förmågan till realitetsprövning. Det vill säga man blandar ihop den inre psykiska verkligheten med den yttre fysiska och förutsätter att alla människor tänker och känner på samma sätt. När mentaliseringsförmågan minskar eller försvinner halkar vi tillbaka till ett målfokuserat tänkande, det vill säga det är bara handlingen som räknas. I detta läge kan man bli impulsiv och överreagera. Mentaliserad affektivitet är en förmåga som gör att du är bra på att reglera dina känslor. Denna förmåga behöver vi ha för att klara vuxenlivet.

Mentalisering kan både vara explicit och implicit.⁹ Förmågan att mentalisera explicit är när man med ord kan beskriva och förstå en annan person medan implicit mentalisering sker intuitivt, en färdighet som bara görs. Finns det ett bra anknytningsmönster sker förmågan till explicit mentalisering automatisk. Erfarenheten av att umgås med andra utgör vår implicita kunskap, vår underförstådda kunskap om relationer. Detta lär vi oss som mycket små. Genom att få hjälp med att sätta ord på det som görs medvetet, utvecklas förmågan till explicit mentalisering. Att bli medveten om vad som sker inom oss möjliggör till förändring och det är först när vi är medvetna om våra känslor som en önskad förändring är genomförbar.¹⁰

⁶ Wennerberg, Tor (2010) *Vi är våra relationer* Natur & Kultur, Stockholm

⁷ Karlsson; Kay (2012) *Anknytning - om att tolka samspelet mellan föräldrar och små barn* Gothia Stockholm

⁸ Wallroth, Per (2016) 6:e uppl *Mentaliseringsboken* Spindulio Spaustuve

⁹ Ulla Westling/Monica Möllerstrand 2017-04-19 *Mentalisering* Föreläsning

¹⁰ Karlsson; Kay (2012) *Anknytning - om att tolka samspelet mellan föräldrar och små barn* Gothia Stockholm

Anknytningsteori

Teorin utvecklades av John Bowlby på 60-talet och beskriver den process som resulterar i ett psykologiskt band. Det handlar om hur de tidiga och starka känslomässiga band som barn knyter till närstående vuxna påverkar självets och personlighetsutvecklingen. Anknytningen följer oss genom livet i alla våra nära känslomässiga relationer. Hur vi tidigare blivit bemötta formar oss i hur vi förhåller oss till andra. Om vi blir trygga och självständiga och vågar komma andra människor nära eller om vi istället upplever en fundamental otrygghet i tillvaron.¹¹

Vår existens behöver bekräftas och vi behöver meningsfulla sammanhang att bli till, vara och utvecklas i. Redan från födseln finns grundläggande drivkrafter hos barnet att nå ut och få kontakt med andra människor. Förutsättningen för att kunna umgås med andra är förmågan att sätta sig in i andras människors känslor och situationer. Den förmågan bygger på att barnets egna känslor bejakas. Från början sker den inläringen genom att föräldrar rent kroppsligen hjälper barnet att förstå vilka känslor det är uppslukat av och ger barnet ord för dem. Föräldrar som själva förstår sig på sina egna känslor och kan sätta sig i barnets situation, överför denna kunskap. Det leder till att barnet inte bara lär sig förstå sina egna affekter utan även förvärvar förmåga att sätta sig in i andra människors känslor. Umgänget med andra människor vilar på denna kunskapsbas.¹²

Människan har grundläggande behov av att känna gemenskap och självständighet. Gemenskap handlar om att känna närhet och samhörighet med andra. Självständighet handlar om att veta vem man är, känna att man står på egna ben och kunna hävda sig själv och göra saker på egen hand. Barn med trygg anknytning kan utveckla förmåga till båda dessa. Barn och ungdomar som har ett bristande anknytningsmönster kan vid en familjehemsplacering reparera anknytningen och sin förmåga till mentalisering. Enligt Daniel Stern anser han att man blir sig själv ihop med andra och att utvecklingen visualiseras i form av en trappa. Har man missat något i sin utveckling går man ner i trappan och hämtar upp det man behöver.¹³

¹¹ Wennerberg, Tor (2010) *Vi är våra relationer* Natur & Kultur, Stockholm

¹² Karlsson; Kay (2012) *Anknytning - om att tolka samspelet mellan föräldrar och små barn* Gothia Stockholm

¹³ Ulla Westling/Monica Möllerstrand 2017-04-19 *Mentalisering* Föreläsning

Metod

För att undersöka våra frågeställningar har vi använt oss av kurslitteraturen samt annan relevant litteratur för uppsatsen. Vi har även haft återkommande samtal med kursansvariga Monica Möllerstrand och Ulla Westling Missios för en fördjupad förståelse kring det narrativa.

Vår utgångspunkt för att besvara våra frågeställningar var att vi ville samla familjehem med lång erfarenhet av placeringar av barn och ungdomar samt lyssna på en ung vuxens berättelse. Vi valde att använda två metoder, en utifrån den narrativa men också ett inhämtande av kunskap och erfarenhet från deltagarna. Vi valde därför att dela upp vårt möte i två delar för att tydliggöra strukturen för deltagarna.

Metoden vi använde var White's Outsider witness ceremoni, det vill säga definierande ceremonier där en klient berättar sin historia inför en särskilt utvald grupp vittnen. Utgångspunkten här är att en persons berättelser kan hjälpa och påverka andra som bevittnar ett samtal. Formen fångar resonansen i människor. Resonans innebär alla våra erfarenheter och berättelser som finns i människors historia. Vad händer i oss när vi hör andra berätta, vad vill vi berätta om som klingar an den andres berättelse? Genom detta arbetssätt hedras en persons berättelse och hjälper till att länka tillbaka en person till andra. Utgångspunkten från vår sida var alltså att det är deltagarnas egna berättelser och de svar som kommer på våra frågor som bestämmer riktningen på samtalet och den gemensamma utforskningen.

En av de viktigaste delarna i definierade ceremonier är ömsesidigheten. Att klientens berättelse får landa hos vittnena och omvänt, att det handlar om ett ömsesidigt givande och mottagande. Kraften i att som klient få se sig som någon som också har gett till andra, som har påverkat andra, är enormt betydelsefull för att successivt integrera en alternativ berättelse om sig själv.¹⁴

När man arrangerar ceremonin är det viktigt att instruera vittnen om ramen. Detta gjorde vi dels genom telefonsamtal till var och en av deltagarna men också i skriftlig form som skickades hem innan träffen. Se bilaga.

¹⁴ Gullberg, Mattias, Examensarbete "Delad berättelse -dubbel glädje – gruppterapi utifrån ett narrativt förhållningssätt" Göteborgs universitet 2011

Strukturen i definierade ceremonier.

1. Först berättar klienten/personen själv sin historia,
2. Därefter återberättar vittnena historien och svarar på givna frågor. De givna frågorna redogörs nedan.
3. Sist så återberättar klienten/personen vittnenas återberättande av sin egen historia.

Det är viktigt att återberättandet inte handlar om att ge positiv eller negativ bekräftelse och inte att komma med åsikter eller ge råd. Definierande ceremonier handlar om att engagera sig i varandras berättelse och lägga märke till vad som ger resonans om mig själv genom att prata om vad man fastnade för i dessa berättelser. Det handlar om vilka bilder som dessa uttryck förmedlat och på vilket sätt som dessa uttryck gav resonans till egna personliga erfarenheter. Slutligen handlar det om att dela på vilket sätt som dessa berättelser kommit att förflytta en vidare, vad man tagit med sig som gjort en skillnad.¹⁵

Urval

Inledningsvis tog vi kontakt med en ung vuxen som tidigare deltagit i en så kallad Karlstad intervju där man intervjuar ungdomar som tidigare varit familjehemsplacerade. Den unga vuxna som blev kontaktad var intresserad då hon hade stark kritik mot hennes tidigare familjehemsplaceringar. Familjehemmen som skulle vara vittnen blev tillfrågade då vi kontaktade Majorna- Linnés rekrytering och utbildningsenhet med en förfrågan om de hade kännedom om familjehem som kunde tänka sig vara intresserad av att delta, samt ett par familjehem som familjehemsenheten i Kungsbacka hade kännedom om. Urvalet av deltagare skulle vara familjehem som hade en lång erfarenhet och som fann denna typ av träff viktigt. Alla som blev tillfrågade tackade ja. Det var en familjehemspappa från ett par runt fyrtioårsåldern, en familjehemsmamma som arbetat länge och som fortsatt har kontakt med de barn som tidigare bott hos henne samt en familjehemsmamma och en familjehemspappa från samma familjehem, de har idag uppdrag som jourfamilj. Dagen innan mötet avbokade ungdomen och mötet fick framflyttas en vecka, för att leta en ny ung vuxen som kunde tänkas ställa upp. På kort varsel tackade en annan ung vuxen ja. Till skillnad från tidigare person var hon mycket positiv till sin erfarenhet av familjehemsplacering. Hon fick ta del av samma information och förberedelse som resten av deltagarna.

¹⁵ White, Michael (2007) *Maps* Norton & Company, New York

Etiska överväganden

Vi har i vårt letande efter familjehem och tidigare placerad ung vuxen försäkrat oss om att de närvarande vid ceremonin inte har någon kännedom om varandra. Vi har också stämt av att vi som familjehemssekreterare inte i dagsläget har någon pågående placering eller nära samarbete. Inför träffen har vi skickat ut information till deltagarna om vad syftet med mötet är, se bilaga. Till den tidigare placerade, som vi i detta paper kallar Moa, har vi skrivit ut namnen på de tillfrågade familjehemmen för att försäkra oss om att Moa inte har någon kännedom om vittnena. Vi har också låtit alla deltagare att skriva under avtal om frivilligt deltagande och hantering av uppgifter och sekretess.

Vårt etiska övervägande var att underlätta så ungdomens berättelse inte skulle kännas för utlämnande. Det kan vara utlämnande för personen att ställa upp och personen kanske inte är fullt medveten om hur medverkan skulle påverka denne. När den första tillfrågade hoppade av sitt deltagande fick vi funderingar på om att hon upplevde att hennes deltagande skulle bli obehagligt. Vi har fram till hennes avhopp haft kontinuerlig kontakt för att försäkra och trygga henne och vi ser hennes avhopp som ett resultat av vår omsorg och tydlighet då vi tog på oss ansvaret att inte utsätta henne för något som hon själv inte kunde ta ställning till. Vi gissar att hon till slut kände att det skulle bli obehagligt att delta. Vi har noga förberett och även efteråt följt upp ceremonin med den unga vuxna som deltog för att ta hand om eventuella frågor och upplevelser. Vi erbjöd även vittnena att höra av sig om det uppstod något behov.

Genomförandet

Definierande ceremonin höll på i 2,5 timmar inklusive fika. Varje deltagare fick 20 minuter var, att berätta sin berättelse. Vi var sammanlagt sju personer, fem familjehem/jourhem, en ung vuxen och vi två som handledare. Hela samtalet spelades in med hjälp av en Ipad, en mobiltelefon samt en videokamera.

Då deltagaren berättade satt övriga tysta och lyssnade. Vi som intervjuare intog en position av *dubbelt lyssnande*. Det vill säga vi lyssnade både på berättelsen/teman och samtidigt lyssnade efter vad som berättas om den andres identitet.

Vi kommer att redogöra hela Moas berättelse samt ett sammandrag av vittnenas berättelse utifrån att vi vill visa på hur metoden fungerade i praktiken.

Vår intention var att inte styra Moas berättande. Därför valde vi som inledning av ceremonin att ställa två, för oss, öppna frågor.

- Varför tycker du det är viktigt för dig att komma på en träff?
- Hur var det för dig att vara familjehemsplacerad?

Efter att ha lyssnat på Moas berättelse vände vi oss till var och ett av vittnena och ställde de givna frågorna utifrån metoden, som var följande:

- Vad slog an i dig? Vad fångade ditt intresse när du lyssnade till berättelsen? Vad berördes du av när du lyssnade på Moa? Finns det något uttryck som Moa gav, som du fastnade för?
- Fick du någon bild eller metafor när du lyssnade på Moas berättelse? Vilken känsla eller tanke får du om vad som är viktigt för Moa? Vad tror du hon värderar eller hoppas på? Fick du syn på någon förmåga eller kompetens hos henne?
- “Resonans”. Hur kopplar du det till dig själv och ditt liv? Hur kommer det sig att just detta fångade din uppmärksamhet? Vad är det i ditt eget liv, som du tänker på eller som ger resonans hos dig, när du hör hennes berättelse? Vad är det hos dig som gör att du fastnar för just detta uttryck eller denna bild?
- “Transport”. Hur tror du att du påverkats av samtalet? Finns det saker som du tänker mer på eller vill göra mer av, som ett resultat av detta samtal? Vad tar du med dig från detta samtal? Kan detta göra skillnad för dig i ditt liv? Hur skulle det märkas om det gjorde skillnad? Vad tror du kommer att vara mer möjligt i ditt uppdrag som familjehem eller liv efter att ha hört den här berättelsen?

Efter detta återvänder vi Moa som får reflektera på det hon hört från vittnena. Frågor som ställdes till Moa var.

- Vad slog an i dig när du lyssnade på vittnenas berättelser om din berättelse?
- Fick du någon bild eller metafor när du lyssnade på vittnenas berättelse om din berättelse? Fick du några bilder om dig själv, dina förmågor/kompetenser?
- Vad det något särskild du fastnade för i någons berättelser? Varför fastnade du just för det uttrycket? Vilka förmågor och kompetenser hör du i deras berättelser?
- Vad är det som gör att du fastnar för det uttrycket eller bilden i deras berättelser?
- Vad tar du med dig från detta samtal? Kan detta göra någon skillnad för dig i ditt liv? Hur skulle det märkas om det gjorde skillnad?

Avslutningsvis valde vi som handledare att dela med oss av var och en av våra berättelser. Det var inte planerat från början men vi båda kände att vi också ville vara delaktiga i ceremonin. Vi valde också att utgå ifrån de givna frågorna utifrån metoden men med ett färre antal av frågor. Då det i "vanliga" fall inte ingår i metoden, har vi valt att inte redovisa våra berättelser. En del av våra berättelser återges dock i slutdiskussionen.

Moas berättelse

Moa berättar att hon tycker det är viktigt att delge sina tankar gällande familjehemsplaceringar och att det inte bara finns de negativ sidorna av familjehemsplaceringar utan att det är viktigt att det positiva kommer fram. För Moa var det jättejobbigt att bli placerad, främst för att det var helt olikt hennes tidigare liv.

”Det var en helt annan vardag, en helt annan struktur och en helt annan verklighet”.

Moa berättar att hon tidigare bodde tillsammans med sin mamma som varit psykiskt sjuk länge. Hennes pappa var inte så närvarande då han var fast i ett missbruk. Moas barndom var fylld av inga regler, inga konsekvenser.

”Jag var fri, att vara fjortonåriga Moa var helt fantastiskt, jag kunde röka, dricka med kompisar och vara ute hur länge som helst och bara komma hem. Mamma låg mycket i sängen”.

En dag när Moa kommer hem hittar hon sin mamma som tagit sitt liv. Moa var då 15 år. När detta hände så tänkte Moa att hon inte ville komma till en familj, hon hade sin pappa och sina syskon på hans sida.

”trots att pappa missbrukade var han världens snällaste”.

Moa vill fortsätta sitt liv med bland annat röka, för det fick hon lov av sin mamma att göra. Moa träffade socialtjänsten som skulle placera henne i ett jourhem.

”Och så träffade jag min ”typ.. mamma”, ja för det är så jag alltid kommer att säga, för hon är min ”typ..mamma”. Jag träffade henne samma dag som det hände. Jag skulle placeras i jourhem. Det var inte bra i jourhemmet. Hon var inte van vid mitt fall. Hon hade tjejer som var tvungna att vara gömda. Min pappa blev ren samma dag som min mamma dog. En dag kom min pappa på besök, men då blev han utslängd och min pappa fick inte komma mer. Utan att tänka på att är det något man behöver, så är det ju sin pappa. Så jag bodde inte där utan bodde hos min kompis och fortsatte leva det livet jag levde innan. Skötte inte skolan, var ”busig” det vill säga drack ganska mycket, hängde med kompisar, inga droger eller kriminalitet eller så. Sent ute på kvällarna och vi var de tuffa som hängde ihop.”

Moa beskriver att jourhemmet inte tog emot henne eller såg henne och att det var jobbigt för henne att hon inte kunde träffa sin pappa i den situation hon var i.

“Jourhemmet skulle kunna sett mig. För det gjorde de inte. Hon skulle kunnat ta tag i mig, alltså, jag var ju i chock, jag hade ju hittat min mamma som tagit självmord. Jag vaknade på nätterna och hela kroppen stängde liksom av. Hon sa bara “gå och lägg dig”. Hon kunde inte förstå min situation. För jag var ju glad, visade inte. Hon kunde inte på riktigt “se bakom den fasaden”. Se det lilla barnet som precis förlorat sin mamma, även om jag hade frihet så ville jag bli sedd. Hon skulle ha sett mig i vad det står för.”

Moa beskriver att när hon visade sina känslor för jourhemsmamman fick hon ingen respons. Hon kände sig inte hemma. Moa upplevde att hon inte visste hur hon skulle hantera henne. Tiden gick och Moa var mest med sina kompisar och en dag skulle hon träffa ett tilltänkt familjehem, där hon kunde få växa upp. Det är samma kvinna hon träffade vid jourplaceringen. På mötet beskriver Moa sig själv och sin upplevelse och hon berättar om att det händer något i rummet som gör att det känns positivt.

“Jag vet exakt det tillfället det hände med min fostermamma. Jag kommer ihåg att jag hade ju gråtit framför den andra kvinnan och det var ju sådär. Men när jag satt där och grät och berättade allting om min situation så tittar jag upp och där sitter hon och gråter, bara storbölar. Då kände jag bara - shit- du känner ju med mig. Det var något, nästan existentiellt. Jag såg mig själv i henne på något sätt”.

Sedan dess blir familjehemsmamman hennes mamma. Trots att det har helt olika personligheter fungerade det bra. Moa beskriver att hon alltid varit avstäng och inte pratat så mycket men någonstans ville hon inte gå i mammas och pappas fotspår. Det enda som kunde hjälpa var att hela tiden prata om det svåra.

“Min tanke var att om jag inte pratar mer om detta så kommer jag börja knarka.”

Det viktigaste för henne var att prata, inte för att få uppmärksamhet utan att få ut det, få ut det med orden i den känslan hon hade.

“När jag berättar för folk så har de tyckt synd om mig men jag berättade för henne så kände hon det jag kände. Det värsta jag vet är när någon lägger huvudet på sned, lilla gumman, och tycker synd om mig.”

Vi samtalar om att det kan väcka vrede när människor inte kan hantera andras tragedier och att det är skillnad på att tycka synd om och att ha medkänsla för någon person.

“Asså idag får det mig att känna mig arg, det är ingen här inne i detta rum som inte har ett bagage. Jag kan använda det som en erfarenhet. Det är inte synd om mig, absolut inte!”

Moa berättar vidare om att familjehemsmamman tog tag i saker på ett helt annat sätt än vad hon var van vid. Hon flyttade runt i skolan en del och Moa upplevde att det var ingen som egentligen hjälpte henne utan de lät henne vara.

“Min fostermamma tog tag i saker, hon såg att det inte var något fel på mig. Hon fick mig att se mig. Jag sa alltid jag kan inte - du kan visst se hon. Utan att jag visste om det så gick jag ut gymnasiet med toppbetyg. Hon såg mig. Dom andra hade bara flyttat på mig och inte varit till någon hjälp.”

Något som är jätteviktigt för Moa är synen på fosterbarn. Hon tycker att det finns ett stigmatiserande tankesätt kring fosterbarn. Fosterbarn och fosterhem är stämplade som stökiga. Medialt tar man gärna upp när det inte fungerar eller de som blivit vanvårdade, man tar inte gärna upp det som är bra. Så mycket som familjehemsplaceringar hjälper barn och unga. Alla behöver mer lyfta fram det som är positivt och se varje enskilt barn.

“Det har varit jättejobbigt, för mig i alla år, att berätta att man är fosterbarn. Flera gånger har jag fått kommentaren “Det trodde inte jag om dig”. Dom tankarna har följt med mig hela livet. När någon har sagt så har jag velat förklara och ifrågasätta.”

Den utvidgade berättelsen från vittnena

När vittnena hör Moas berättelse får de bilder av Moa som en glad tjej, som tar vara på den hon vill vara i livet. Hon tar också vara på sina erfarenheter och står för den hon är. Moa har enligt vittnena en förmåga att se sig själv. Bilder de får i Moas berättelse är att hon fått med sig så mycket i sitt vuxna liv, som hon kan få användning för. Moa har fått ett familjehem

som lyssnat och hjälpt henne att ta hand om sina känslor. Moa förmedlar också att det aldrig är försent!

“Genom Moas berättelse har jag fått bekräftelse på att mina tankar och funderingar är rätt”.

“Jag tar med mig Moas berättelse, härligt!”

“När man hör Moas berättelse är det lättare att känna och förstå hur det kan vara”.

Berättelsen ger en bild av att det är svårt att förstå hur ett placerat barn känner och hur man tänker själv som familjehem. Man måste tänka till och sätta sig in känslomässigt hur det är för barnet att se till och känna den andres upplevelse. För att “förstå” måste man ha mer kunskap och erfarenhet. Exempelvis genom träffar med andra familjehem i samma situation eller handledning.

“Handledning är jätteviktigt i detta. Att få se något annat, än det man själv ser.”

“Det är bara i dom tillfällena, med andra grupper av familjehem, som någon kan förstå hur man tänker. Man måste dela erfarenheter. Man lär sig på olika sätt. “

“Det är att man är mer van att försvara sin sida (familjehemmet) men genom att “tänka till”, så sätter man sig i den andres känsla. Man måste ta den andres upplevda känsla på allvar. Man kan ju inte ta den känslan ifrån den personen”.

Vittnena beskriver att det är familjehemmet som har ett ansvar i att ge det placerade barnet stabilitet, genom att hjälpa dem tänka och känna och på så sätt vågar också barnet att påverka sitt liv.

“Det krävs tid, massor av tid för prat, kramar och äta.”

“Man måste förstå att ska man ta hand om andra människor, måste förstå att man måste hålla i!”

“Det är så viktigt att man kan känna och förstå varandra”.

Det väcker många tankar och känslor hos vittnena när de hör Moas berättelse.

Ett vittne berättar: *“Jag känner igen mig i Moas berättelse i att jag också hade en mamma som låg i sängen när jag växte upp. Så det var pappa som skötte mig. Jag frågade när jag var liten, vad är det med mamma? “Hon har ångest”. Jag kom ihåg att jag hela tiden tänkte när jag var liten. “Vad är det mamma har gjort som hon ångrar?” Jag visste ju inte vad ångest var.”*

“Det var väldigt skönt att lyssna på Moas berättelse. Det var en bekräftelse i hur andra ofta sätter känslor på barnen. Det var skönt att få bekräftelse att man får känna in. Men hur mycket kan jag känna? Är det ok eller ska jag “samla ihop mig” i samtalen med barnen/ungdomarna. Moa berättar att det är ok att exempelvis börja gråt. Det var till och med viktigt för henne att hennes fostermamma gjorde det.”

“Jag och Moa har samma känslor även om vi inte har samma erfarenhet”.

Tankar som väcktes var kring deras egna uppdrag som familjehem. Det är viktigt för familjehemmen att kunna “se bakom fasaden” och möta upp barnet. Första bemötandet sätter nivån för hur det sen går i placeringen.

“Hade jag blivit utsatt för en flytt eller något annat när jag var 15 år, då hade inte jag velat att någon lägger huvudet på sned. Däremot om någon bekräftar mig i mina känslor. Man försvarar sig ju om någon tycker synd om mig, det har man ju haft nog av. Man vill ju ta sig ur något. Att känna med någon, då är vi på samma väg ut. Det krävs att man som familjehem har en genuin förståelse.”

Vittnena berättar att det inte är vem som helst som kan bli familjehem utan att det krävs en egenskap. Familjehemmet behöver ha ett synsätt, en förståelse och vilja. Men det är svårt att beskriva vad, för det är en känsla. Det är viktigt hur man som familjehem ser på barnen som bor där

“...är det någon som jag faktiskt hjälper med mina egna värderingar och tankar som med sina egna biologiska barn”.

Genom Moas berättelse har jag fått bekräftelse på att mina tankar och funderingar är rätt. Vi är en familj. "Du är en del av det vi har".

"De placerade barnens berättelser, är otroligt mycket rikedom."

Moas reflektion på familjehemmens berättelser

Moa berättar att hon känner att hon blivit förstådd. Allt handlar om att bli sedd men att det är på olika sätt.

"Alla tog ut sina förståelser. Genom att höra deras berättelser i rummet får mig bara att känna "YES", det är inte bara jag som ser det så".

Moa tycker det är spännande att höra andra upplever vem hon är. Exempelvis att hon använder sina erfarenheter till något bra, så kallat "informellt lärande". Känslan som Moa får av att lyssna på deras berättelser är att det är svårt att vara familjehem. Men hon ser ett extremt engagemang från vittnena.

"Det som är intressant är att jag sitter här som fosterbarn och att här sitter fosterhem; tankar och känslor är samma. Jag sitter ju med min verklighet men när man lyssnar på det och tänker på det, är det samma. Vi sitter med exakt samma frågor men ur olika perspektiv, exakt samma känslor. Det är verkligen intressant. Det var faktiskt WOW. Jag ser att vi har en likhet."

"Att se någon kan alla göra men att göra det på riktigt, det krävs viss förförståelse"

Moa vill avslutningsvis skicka med familjehemmen att det är viktigt med att låta det ta tid i mötet med ungdomen. Men inte utifrån lamhet eller tycka synd om . Familjehemmet måste tänka på att barn som inte har haft krav exempelvis med att gå till skolan, sköta tider och sedan får en massa krav, det blir som en inre konflikt hos barnet.

"Tid behövs. Det är jätteviktigt att ha mål men det viktigaste är processen. Vägen dit är lika viktigt som att nå målet."

Gemensamma reflektioner

Vi hade avslutningsvis en gemensam reflektion samt inhämtande av kunskap och erfarenheter. Vi satt alla i en ring och i samma rum som tidigare. Denna sittning pågick i 40 minuter

Vi reflekterade gemensamt över hur deltagarna upplevt metoden, outsider witness och sammanfattningsvis upplevde deltagarna att det var mycket spännande att vara med om metoden. Det hjälpte till att få andra perspektiv samt att det blir på ett "djupare plan".

Andra reflektioner som kom upp när ordets släpptes fritt i rummet var att fokus är på att familjehem inte ska vara rädd för sina egna känslor. Det är inte farligt att känna. Det är viktigt att familjehemmet möter barnet successivt genom mycket respekt, och är observanta på till exempel kroppsspråk/kroppsrörelser hos barnet eller ungdomen.

"Det är jätteviktigt för att se om barnet eller ungdomen är redo för "ett steg närmare". Att det ska gå "by the Book" är omänskligt."

"Fokus blir ofta att familjehemmet ska vara "neutrala". Att visa känslor är ok det är ingen stor sak, även familjehemmets känslor och mående går också upp och ner"

"Vi har alla ett bagage."

"Nya barn är nya erfarenheter".

Samtalet kretsade också kring samhällets negativa bild av "fosterbarn/fosterhem" och att vi har ett gemensamt ansvar att lyfta upp "goda exempel".

Avslutningsvis ställde vi frågan till alla i rummet för vårt eget lärande och utifrån vår frågeställning i uppsatsen:

- Vilka nyckelord kan vi som handledare ta med oss i mötet med familjehemmet för att skapa samhörighet?

De synpunkter som deltagarna delade med sig av har vi valt att delge i analysdelen.

Analys

Narrativ analys

Vi har valt att analysera materialet utifrån tre olika utgångspunkter dels utifrån narrativ analys, sammanflätning av teori inhämtning samt inhämtning av kunskap från erfarna familjehem för att kunna svara på vår frågeställning. Vi kommer därför nedan att redovisa analysen i de tre steg vi valt.

Vi började med att titta på vårt inspelade material. Till en början skrevs hela ceremonin ord för ord ner. Detta för att fokusera på deltagarnas berättelser. Vi valde först att analysera materialet utifrån en narrativ analysmetod som innebär att vi fokuserar på berättelser. Vi söker efter trender och mönster och kommer att välja ut vissa teman som är intressant för oss utifrån syftet med vår undersökning.¹⁶

I den andra delen av analysen plockade vi fram centrala och ofta återkommande ord eller teman som vi sen kan koppla till teoretisk inhämtning. Följande teman urskiljer vi som framkommer i Moas berättelser;

- Se mig
- Förstå mig
- Se bakom fasaden
- Känner med mig
- Jag såg mig själv i henne

Vi tolkar att det för Moa är viktigt att bli sedd och förstådd, samt att känna samhörighet med den andre. Vi tänker att detta inte är något unikt just för henne utan något som ofta återkommer i barns och ungdomar berättelser om att vara placerad i en annan familj. Vi tänker därför att det krävs en mentaliseringsförmåga hos familjehemmen för att kunna knyta an till dessa barn. Vi valde därför att koppla dessa teman till mentaliseringsteorin samt anknytningsteorin.

¹⁶ Wibeck, Victoria (2010) *Fokusgrupper - Om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*, Studentlitteratur

Mentalisering hos familjehemmen och Moa gör också att resonansen blir tydlig. Alla i rummet ger ett intryck av att känna igen sig, av att vilja dela med sig av sig själv och att de alla, trots att de inte känner varandra, öppen hjärtligt talar om sina tillkortakommanden och förändringar. När personerna tänker och känner sig in i varandra uppstår det magi i rummet. Vi upplever att vi var med om något som vi inte kan sätta ord på. Men möjligtvis länkades vi alla samman och det medförde en stark känsla av gemenskap och glädje.

Vårt metodval av Outsider witness, där intentionen bakom metoden är att den länkar människor till varandra och därmed skapar en samhörighetskänsla, gjorde att vi upptäckte direkt att vi fått stora delar av svaret till vår frågeställning kring samhörighet.

Det blev tydligt när vi analyserade vårt material att en samhörighetskänsla fanns i rummet och metoden "fungerade". Bland annat visade det sig genom Moas återberättande av vittnenas berättelse. *"Det som är intressant är att jag sitter här som fosterbarn och att här sitter fosterhem; tankar och känslor är samma."* *"...vi i sitter med exakt samma frågor men ur olika perspektiv, exakt samma känslor. Det är verkligen intressant. Det var faktiskt WOW. Jag ser att vi har en likhet."*

White skriver att lyssnarnas återberättande ger människor en upplevelse av samhörighet och "människor upplever sina liv som förbundna, med gemensamma och angelägna livsteman på ett sätt som signifikant bidrar till fylligare, alternativa berättelser om sin existens.

Vi hörde också att familjehemmens identitet stärktes utifrån att de "hade tänkt rätt" hur de bemöter barnen. Deras intentioner om att göra gott, kom fram i deras berättelse och då skapades en tydligare identitet av den bild de har om sig själva och den de vill vara.

De olika anknytningsstilarna kan vi se att det också spelar in. Det är många gånger att barnen/ungdomarna har med sig ett anknytningssystem som krävs reparation av och att det med familjehemmens anknytningsmönster kan skapa svårigheter.

Den sista delen av analysen av materialet var insamlandet av synpunkter och beskrivningen av erfarenheten och kunskapen från familjehemmen. Här nedan har vi gjort en sammanfattning av det vi tolkat in vad som sades om hur vi i handledning kan hjälpa familjehemmen att utveckla sin förmåga att ta in känslor och upplevelser med fokus på skapandet av samhörighet.

- Hjälp familjehemmet att “våga tänka högt”
- Vara som ett bollplank till familjehemmet
- Hjälp familjehemmet att våga ha ett “öppet sinnelag”, det vill säga att familjehemmet är öppet i sina tankesätt och känslor.
- Hjälp familjehemmet med att ha nära till sina egna känslor men också till andras känslor.
- Ha ett ”kravlöst krav” på anknytningen. Säg inte, “Nu måste det fungera”, “nu måste ni känna in”, “nu får ni bara ägna er åt att knyta an, exempelvis inga besök”.

Slutsats och diskussion

Vi har genomgående i uppsatsen haft ett narrativt förhållningssätt och även prövat metoden i praktiken. Det var en fantastisk upplevelse för oss båda att se hur berättelsen formade deltagarnas identitet och förståelse utifrån andra perspektiv. Länkande av människor skapar mening! Under arbetet med uppsatsen står det alltmer klart för oss att dessa samtal fyller en viktig funktion. Identiteten och erfarenheter blev mer tydliga och sattes ord på. Man upptäcker likheter men också skillnader. Utifrån detta tänker vi att det är en viktig slutsats i uppsatsen, och svaret på en av våra frågor, att vi kan ha användning av Outsider witness metoden i vår grupphandledning eller vid enskild handledning. Att familjehemmet i sällskap med liknande berättelser får tag i sina egna unika berättelse. Ett narrativt förhållningssätt kan absolut vara en metod som bidrar till en bättre handledning med fokus på känslor och relationer enligt vår mening.

Kraften i att få vara med om och se hur metoden “levde sitt egna liv” genom de strukturerade frågorna var otroligt spännande. Hur deltagarnas utvidgade berättelser påverkade varandra och höra hur både Moa och familjehemmen påverkade varandra, är enormt. Formen gjorde att det blir tydligt hur betydelsefullt det är att få se sig som någon som också gett till andra och som har påverkat sin egen alternativa berättelse om sig själv. Kraften och lyckan att ha fått möjligheten att pröva detta gör att vi båda kände oss sugna på att praktisera narrativt förhållningssätt i praktiken mer! Genom den utvidgade berättelsen får vi verktyg som vi kan ta med oss i processen för att skapa sammanhang så att barnet/ungdomen och familjehemmet känner en känslomässig samhörighet.

Våra reflektioner från mötet var att det måste finnas ett känslomässigt engagemang. Utan ett känslomässigt engagemang är det svårt ta sig an några barn, man måste ha och visa sina

känslor på ett konstruktivt vis. Genomgående har vi funderat på vad det är för en speciell egenskap som familjehemsförälder måste besitta, måste den finnas från början eller kan man "skaffa sig den", för att skapa goda placeringar. Vad detta "speciella" är kan vi inte hitta ord på? Vi uttalar ord som exempelvis, god människokänedom, en speciell blick för svårigheter, livserfarenhet med mera. Vad är det vi ska söka när vi letar nya familjehem? Vi kommer i vart fall fram till, med hjälp av våra deltagare, att en gemensam nämnare är att man behöver se och bekräfta barnet eller ungdomen där denne befinner sig. Det är familjehemmets ansvar att ge det placerade barnet stabilitet genom att hjälpa dem att tänka och känna. Genom det arbetet stärka dem för vuxenlivet. Här ser vi att det är en förmåga till mentalisering och eventuell reparation i anknytning som krävs. Familjehemmets ansvar är också vårt yttersta ansvar som familjehemshandledare där vi ser vikten av att ställa de frågor som öppnar upp för att utveckla explicit mentalisering kring sig själva och de placerade genom att sätta ord på skeenden, känslor, behov, tankar och drömmar. För att arbeta med detta krävs det tid att etablera en nära relation mellan familjehemmet och barnet/ungdomen men också mellan familjehemssekreteraren och familjehemmet. Detta kan endast göras genom en långsam process. Samtidigt nämner alla att den första interaktionen är viktig och sätter nivån på den fortsatta placeringen.

I handledningssituationen är det viktigt att vi som handledare också har en genuin förståelse som en egenskap, det är många nivåer och processer igång samtidigt som vi nödvändigt måste ha en medvetenhet om. Vårt dilemma som familjehemssekreterare är att vi ofta arbetar i sammanhang där barnets/ungdomens socialsekreterare allt som oftast arbetar under tidspress och beslut tas oftast snabbt samt att även vi får för lite tid till att förbereda mötet med familjehemmet, så som vi önskar.

I mötet med samtliga familjehem får vi med oss att samtliga vittnen berättar vikten av grupphandledning där den gemensamma reflektionen skapar djupare förståelse kring sig själv och andra. För att förstå måste man ha mer kunskap och erfarenhet och det får man genom att träffa andra. För oss blev det ännu en gång bekräftat vikten av handledning både i grupp men också enskilt, för att en placering ska bli hållbar. Vi tänker att nödvändiga förmågor och kunskaper ökar hos familjehemmen och oss som familjehemssekreterare om vi möts genom att dela erfarenheter och spegla varandra i dessa möten. Vi når därför syftet med vår narrativa ansats i uppsats i att se att "lösningen" finns hos personen och sker i länkandet mellan människor.

Vår uppgift som familjehemssekreterare är att stödja familjehemmet att se och stödja barnets behov och sinnen. Detta gör vi som handledare genom att sätta ord på vad familjehemmen gör medvetet och omedvetet. Genom metoden Outsider witness vi valt ser vi att det stärker deltagarnas identitet med utgångspunkt från berättelsen. Familjehemmen själva uppger ett behov av att våga tänka högt och metoden skapade detta klimat. Familjehemmen vågar öppna upp för sina tankar och känslor utan att bli dömd eller ifrågasatt. Familjehemmets tips till oss handledare klingar väl an med det narrativa förhållningssättet då de uppger behov av ett närmande av känslor, sina egna och andras. Vi ser att metoden är mycket användbar då det skapas ett klimat där vi som handledare på ett mer naturligt sätt kunde tala om känslor och tankar och därmed hjälpte dem att få andra perspektiv. Vi märkte som handledare vid ceremonin att våra samtal kring de olika dilemman som kan finnas vid en placering, gav en annan vinkel än mer lösningsfokuserat och fyrkantigt. Det blev mer fokus på relationer än praktiska ting. Vi som handledare upplever att familjehemmets resurser stärks och att lösningen inte finns hos oss utan finns inom familjen.

Genom Moas ord som exempelvis, se "bakom fasaden" och "känner med mig" kan vi se att det är en viktig aspekt. Familjehemmen och familjehemssekreterarens dilemma är ofta att barnen och ungdomarna vid placering har med sig olika struktur, svårigheter, beteenden och behov som utmanar samtliga inblandade. Det är oftast lätt att döma och att avfärda dåligt beteende och det är svårt att skapa kontakt med barnet/ungdomen. Genom Moas berättelse ser vi behovet av att se bakom den tuffa fasad som en ungdom kan uppvisa då dess inre är fyllt med kaos. Det krävs en speciell förmåga att inte "gå igång" och döma ut ett barn/ungdom utan att ge det tid och ha förmåga att se bakom fasaden och se det lilla sårade barnet.

Vår slutsats är att vår uppgift som handledare är att stärka familjehemmets identitet och veta hur familjehemmet jobbar med mentaliseringsförmågan. Familjehemmen som själva förstår sina egna känslor och kan sätta sig in i barnets/ungdomens situation överför denna kunskap. Detta leder till att barnen/ungdomen inte bara förstår sina egna affekter utan även lär sig förmågan att sätta sig in i andras känslor. Genom att lyckas med det kan det bidra till att barnet i den sociala samvaron bygger en identitet och trygghet som skapar färdigheter och förmågor att klara vuxenlivet. För vi som handledare till ett fungerande samspel mellan familjehemmet och barnet/ungdomen samt att en god känslomässig anknytning skapas, uppstår också en samhörighetskänsla som är en avgörande del för en konstruktiv placering.

Att ha ett narrativt förhållningssätt är för oss mycket mer konstruktivt då samtalen och mötena blir mer levande och kraftfulla. Det narrativa skapar också en samhörighet mellan familjehemssekreteraren, familjehemmet och barnet, i känslan att vi alla är människor som är länkade till varandra. Genom goda interaktioner får vi till ett hållbart samspel och därmed en god placering.

Vikten av våra livsberättelser knyter samman människor och desto mer vi berättar om oss själva samtidigt som vi talar om vad vi önskar, drömmer och hoppas på så vidgas våra vyer.

Slutsatsen är därför att vi genom ett narrativt förhållningssätt skall fokusera på och kontinuerligt arbeta med hos familjehemmen, för att gynna att samhörighetskänsla skapas i mötet med det placerade barnet eller ungdomen.

Det är aldrig försent.

Vårt eget lärande

Det vi inledningsvis tänkte om metoden som vi var nyfikna på var att den var ”flummig” men den visade sig vara oerhört strukturerad och gav mer nyfikenhet av att lära mer. Vi behöver dock praktisera metoden regelbundet för att bli bekväm med ramen. Som handledare är metoden väldigt krävande men ger samtidigt väldigt mycket energi. Vi ser att det narrativa förhållningssättet och fokus på mentaliseringsteorin redan gjort avtryck och redan nu är implementerat i vårt dagliga arbete.

Vi upplevde en stark ”Aha-känsla” efter vår definierande ceremoni där vi kände att vi inte alls behövde styra processen utan berättelsen styrde sig själv och gav frukt till ny kunskap och insikt. Resonansen slog an i oss själva också, vilket medförde att när ceremonin var över kändes det naturligt att avslutas med en egen reflektion då vittnena och Moa fick sitta tysta och lyssna. Det var spännande då vi inte visste vad den andre skulle säga. Avslutningsvis föll det sig spontant att en av oss uttrycker

”Jag måste ändå säga - det är ju faktiskt så att Moas mamma är min kollega - och jag måste ändå säga - att.. vad oerhört lik hon är sin mamma!”

Detta får Moa att bli berörd till tårar och samtliga i rummet blir berörda av denna känsla. Vi behöver inte vara biologiskt knutna till våra föräldrar utan vi kan höra ihop utan blodsband. Möjligtvis är det den yttersta samhörighets aspekten. ”Att vara lik sin förälder”.

Referenslista

Litteratur

Hårtveit; Håkon/Jensen, Per (2002) *Familjen Plus en: en resa genom familjeterapins praktik och idéer*. Stockholm Mareld

Karlsson; Kay (2012) *Anknytning - om att tolka samspelet mellan föräldrar och små barn* Gothia Stockholm

Morgan, Alice (2004) *Vad är narrativ terapi* Studentlitteratur

Wallroth, Per (2016) 6:e uppl *Mentaliseringsboken* Spindulio Spaustuve

Wennerberg, Tor (2010) *Vi är våra relationer* Natur & Kultur, Stockholm

Wibeck, Victoria (2010) *Fokusgrupper - Om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*, Studentlitteratur

White, Michael (2007) *Maps* Norton & Company, New York

Artiklar

British Journal of Social Work (2003) Matches and Mismatches : *The Contribution of Carers and Children to the Success of Foster Placements* - Ian Sinclair och Kate Wilson

Uppsats

Gullberg, Mattias, Examensarbete “*Delad berättelse -dubbel glädje – gruppterapi utifrån ett narrativt förhållningsätt*” Göteborgs universitet 2011

Föreläsningar

Ulla Westling/Monica Möllerstrand 2017-04-19 *Mentalisering* Föreläsning

Bilaga 1 - Inbjudan till gruppträff vittnena

HUR KAN VI SOM HANDLEDARE HA FOKUS PÅ SAMHÖRIGHETSKÄNSLAN I FAMILJEHEMMEN

Syftet med träffen är att genom ungdomens berättelse utveckla kunskap hur familjehemmet kan skapa en känsla av samhörighet och hur vi kan handleda och stödja familjehemmen med fokus på skapandet av samhörighet. Vi vill att barn och ungdomar som bor i familjehem skall få det stöd de behöver. Alla människor uppfattar verkligheten på olika sätt utifrån sina olika erfarenheter, kunskaper och intressen.

Ni kommer få träffa XX 27 år som har varit placerad sedan hon var femton år på grund av en förälders bortgång.

Utgångspunkten är XX:s berättelse. Vi pratar om känslor, tankar och om reflektioner utifrån egna erfarenheter och lärandet för oss som handledare. Våra frågor till XX kommer röra sig kring hennes upplevelser om att bo i familjehem. Det viktigaste är att vi har ett samtal kring upplevelser, tankar, känslor där inget är rätt eller fel. Under samtalet kommer vi som handledare vara styrande i frågor då vår ambition är att hålla vårt syfte med att prata känslor och inte direkt konkreta situationer.

Vi vill utveckla kunskapen och perspektiv på känsla av samhörighet. Vi är nyfikna på hur man hanterar och förstår sina upplevelser och om det finns något meningsfullt med det. Därför vill vi ha med flera familjehem som är erfarna samt en ungdom som tidigare varit placerad en längre tid. Hur reflekterar familjehemmen kring ungdomens berättelse? Vi vill att ni skall reflektera kring var XX säger. Kanske kan vi få andra perspektiv.

Utifrån XX:s berättelse vill vi att ni skall försöka ställa sig i hennes skor och försöka föreställa sig varför hon tänker och känner och gjorde som hon gjorde. Du måste kliva ut ifrån dig själv för att förstå henne utifrån hennes perspektiv. Alla människor är olika och har sitt sätt att se på verkligheten men alla har också gemensamma erfarenheter. Du har visserligen inte varit med om samma sak som hon men du har kanske varit med om något liknade och har andra kunskaper som gör att du kan räkna ut ungefär hur det skulle kännas om du tänkte, trodde och tyckte som hon. Försök att lyssna som om ni vore en god vän till XX.

Jag intygar härmed att jag har fått information om syftet med träffen. Jag är medveten om att mitt deltagande är helt frivilligt och att jag när som helst kan avbryta min medverkan utan att motivera varför.

Datum

Underskrift

Bilaga 2 - Inbjudan till gruppträff den unga vuxna

HUR KAN VI SOM HANDLEDARE HA FOKUS PÅ SAMHÖRIGHETSKÄNSLAN I FAMILJEHEMMEN

Syftet med träffen är att genom Din berättelse lära oss hur vi kan bli bättre på att handleda familjehem så att barn kan känna en tillhörighet där de bor. Vi vill att barn och ungdomar skall få det stöd de behöver.

Utgångspunkten är Din berättelse. Vi är nyfikna på hur man hanterar och förstår sina upplevelser och om det finns något meningsfullt med det. Under samtalet kommer vi som handledare vara styrande i frågor då vår ambition är att hålla vårt syfte med att prata om upplevelser och inte direkt konkreta situationer.

Vi vill utveckla kunskapen och perspektiv på känsla av samhörighet. Därför vill vi ha med flera familjehem som är erfarna samt Dig som tidigare bott i familjehem en längre tid. Vi vill att familjehemmen skall reflektera kring det Du säger. Kanske kan Du också få andra perspektiv. Vi vill alltså prata om att Du har bott i familjehem och om Dina upplevelser och tankar och erfarenheter av det.

Familjehemmen har fått en kort bakgrunds beskrivning av Dig enligt följande; Du har varit placerad sedan Du varit femton år på grund av en förälders bortgång. Idag är du 27 år.

Familjehemmen Du träffar heter XX. Dessa har varit familjehem i olika konstellationer under lång tid. Familjehemmen känner inte varandra.

Jag intygar härmed att jag har fått information om syftet med träffen. Jag är medveten om att mitt deltagande är helt frivilligt och att jag när som helst kan avbryta min medverkan utan att motivera varför.

Datum

Underskrift